Poliisitarkastaja Timo Kilpeläinen 09.04.2018 POL-2018-13863

**Poliisihallituksen asiantuntijalausunto hallituksen esityksestä (HE 30/2018 vp) eduskunnalle laeiksi rikoslain, pakkokeinolain 10 luvun ja poliisilain 5 luvun muuttamisesta**

Asia

Eduskunnan lakivaliokunta on pyytänyt Poliisihallitukselta kirjallista asiantuntijalausuntoa kokoukseensa torstaina 12.4.2018 kello 10.15 Hallituksen esityksestä (HE 30/2018 vp) eduskunnalle laeiksi rikoslain, pakkokeinolain 10 luvun ja poliisilain 5 luvun muuttamisesta.

Esityksessä ehdotetaan lainsäädäntömuutoksia rikoslakiin, pakkokeinolakiin ja poliisilakiin, joiden tekemistä edellyttää terrorismin torjumisesta tehty Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi, jolla korvataan vuonna 2002 tehty terrorismirikoksia koskeva puitepäätös siihen vuonna 2008 tehtyine muutoksineen.

Lausunto

Hallituksen esitys on hyvin ja laajapohjaisesti valmisteltu. Terrorismirikosdirektiivin kansallista täytäntöönpanoa on esityksessä arvioitu ja tarkasteltu perusteellisesti. Lain soveltajan kannalta perustelutekstit on kirjoitettu seikkaperäisesti, joka vähentää tulkinnallisten kysymysten määrää ja ohjaa mahdollisimman tarkkarajaisesti säädösten soveltamista. Erityiseksi ansioksi voidaan katsoa direktiivin artiklojen (esimerkiksi artikla 21) vertailua suhteessa voimassa olevaan, myös Rikoslain ulkopuoliseen, lainsäädäntöön.

Terrorismin toimintaympäristö on muuttunut viime vuosien aikana kiihtyvää vauhtia ja se on tuonut mukanaan uusia tekomuotoja terrorismikoksiin. Erittäin hyvänä on pidettävä sitä, että nyt ehdotetaan rangaistavaksi myös eräät vakavimmat tietoverkkorikokset, jotka tehdään terroristisessa tarkoituksessa. Niin ikään kemiallisten, biologisten ja radiologisten aseiden huomiointi rangaistussäännöksissä on kannatettavaa vaikka tällä hetkellä ei ole mitään viitteitä siitä, että kyseisiä aineita pyrittäisiin Suomessa käyttämään terroristisessa tarkoituksessa.

Kannatettavaa on matkustamista terrorismirikosten tekemistä varten koskevien säännösten muuttaminen ehdotuksen mukaisesti siten, että rangaistusvastuu kattaa myös sellaiset henkilöt, jotka palaavat tai muuten matkustavat Suomeen terrorismirikoksen tekemisen tarkoituksessa. Tällä hetkellä terroristisen vierastaistelijoiden palaaminen Suomeen ei ole ollut kriminalisoitu, joka on selkeä puute kun huomioidaan, että palaavat vierastaistelijat muodostavat Euroopan tasolla tällä hetkellä ja tulevaisuudessa suuren uhkapotentiaalin.

Rikoslain 34 a luvun 4 b § Kouluttautuminen terrorismirikoksen tekemistä varten ehdotetaan muutettavaksi siten, että niin sanottu itsekouluttautuminen tulisi rangaistavaksi. Esitettyä muutosta on pidettävä hyvänä, koska kouluttautuminen voi tapahtua teknologiaa hyödyntäen ilman toisen henkilön ohjausta. Muutos mahdollistaa jatkossakin aineiston keräämisen ja verkkosivuilla vierailun laillisiin tarkoituksiin kuten akateemisiin tai tutkimustarkoituksiin, silloin kun henkilöllä ei ole tarkoitusta kouluttautua terroristisen rikoksen tekemistä varten.

POLIISIHALLITUS
Asemapäällikönkatu 14, PL 22, 00521 HELSINKI
kirjaamo.poliisihallitus@poliisi.fi
Puh. +358 295 480 181, Faksi +358 295 411 780

Hallituksen esityksessä on käsitelty salaisia pakkokeinoja ja tiedonhankintakeinoja koskevien säädösten muutostarpeita liittyen esitettyihin kriminalisointisäännöksiin. Rikosprosessissa hyödynnettävän todistusaineiston kerääminen nykyisistä ja ehdotetuista terrorismirikoksista on varsin haastavaa ja tämän vuoksi poliisilla tulisi olla käytettävissä laajasti eri keinoja todisteiden hankkimiseksi. Terrorismirikokset ovat ylitörkeitä rikoksia, joten tällöin on ensiarvoista myös tiedonhankinnan kohteena olevan oikeusturvan kannalta, että poliisilla on riittävät tiedot käytössään ennen mahdollisen esitutkinnan käynnistämistä. Terrorismiin kytkeytyvät henkilöt pyrkivät salaamaan toimintansa viranomaisilta, joten terroristisen motiivin selvittäminen on vaikeaa.

Edellä todetun mukaisesti on tärkeätä, että salaiset pakko- ja tiedonhankintakeinot ovat käytettävissä terrorismirikosten estämisessä, paljastamisessa ja selvittämisessä mahdollisimman kattavasti. Muuten on vaarana, että rikoslain 34 a luvun kriminalisointien tarkoitus ei toteudu, jos näytön hankkiminen on tehty hankalaksi. Kannatettavaa on, että pakkokeinolain salaisia pakkokeinoja (Pakkokeinolaki 10. luku) ja poliisilain (Poliisilaki 5. luku) salaisia tiedonhankintakeinoja koskeviin säännöksiin koskien keinojen käyttöä tehtäisiin hallituksen esityksessä ehdotetut tarvittavat täydennykset.

Terrorismirikoksiin liittyvät esiselvitykset ja varsinaiset esitutkinnat ovat lisääntyneet viimeisten vuosien aikana. Terrorismirikosten esitutkinnat ovat vaativia ja pitkäkestoisia sekä edellyttävät poikkeuksetta aina kansainvälistä virka- ja oikeusapuyhteistyötä. Näytön hankkiminen saattaa edellyttää jopa matkustamista rikosten tekopaikoille (usein konfliktialueille), jotta rikosvastuu saataisiin toteutettua. Myös terrorismirikosten estäminen edellyttää riittäviä voimavaroja. Tällä hetkellä on mahdotonta tehdä luotettavia arvioita siitä, missä määrin uusia rangaistavaksi säädettyjä tekoja tulee mahdollisesti käsiteltäväksi rikosprosessissa. Samanaikaisesti Eduskunnassa käsiteltävänä olevat tiedustelulait tulevat myös saattamaan poliisin tietoon ja esitutkintaan epäiltyjä terrorismirikoksia, joten viranomaisten voimavarojen (erityisesti poliisi) riittävyyden seuranta ja aiheen ilmetessä tarvittavat toimenpiteet niiden riittävyyden turvaamiseksi ovatkin tarpeen.